

Începutul secolului al III-lea î. e. n. și se vorbește chiar de un atac al lor asupra Histriei pe la 279 î. e. n. (?). Dobrogea ar fi intrat în componența imperiului încă de la fundarea provinciei Moesia, în anul 15 î. e. n. În sfârșit, semnalăm și confuzii de ordin istoric: roxolanii și bastarnii sînt considerați drept triburi autohtone (*native tribes*), așezarea de la Popești este definită drept capitală a uniunii tribale *dace*, costobocii sînt localizați în nordul Transilvaniei, generalul Cornelius Fuscus ar fi fost ucis la Tapac, iar colonizarea celor 12 000 de daci liberi sub Commodus s-ar fi făcut în Dobrogea, nu în Dacia etc.

Dincolo de aceste greșeli, care se explică prin dificultatea cuprinderii unei problema-

tici atît de vaste de cître un cercetător străin și care, dealtfel, pot fi ușor corectate la o nouă ediție, cartea lui Paul MacKendrick este valoroasă prin ideile pe care le împărtășește cititorului, ca și prin materialul documentar adunat și sistematizat în sprijinul acestor idei. Scrisă într-un stil atrăgător, bogat ilustrată, fără însă a face concisii de la spiritul științific, această carte contribuie efectiv la răspîndirea cunoștințelor despre istoria și cultura veche a pămîntului românesc în cercul cititorilor anglo-saxonii. Pentru acest mare serviciu trebuie să fim recunoscători lui Paul MacKendrick.

Mircea Babeș

Acta Musei Napocensis, XIII, 1976, 675 p.

Recentul volum al anuarului Muzeului de istorie al Transilvaniei (Cluj-Napoca) cuprinde un număr important de studii și articole de arheologie și istorie (p. 1—597), de muzeografie (p. 597—630) și cîteva recenzii (p. 631—668). În cele ce urmează vom prezenta numai acele materiale legate de profilul revistei SCIVA. Aceste 22 de contribuții privesc cu precădere probleme ale arheologiei zonei de activitate a muzeului care editează publicația. Le vom urma în ordinea publicării în volum.

Primele prezintă mai ales descoperiri preistorice din Transilvania. În studiul lui Liviu Groza, *Două interesante descoperiri arheologice din județul Caraș-Severin* (p. 1—5), este vorba de o piesă de cult neolitică descoperită la Ohaba Mîlnic, precum și de o pușculiță romană din așezarea civilă de la Tibiscum. Gheorghe Lazarovici și Zaharia Milea, *Săpături arheologice la Bădeni. Campania din 1968* (p. 7—35), prezintă o așezare de epoca bronzului (cultura Wietersberg). În anii 1968, 1969 și 1971, Istvan Ferenczi a efectuat o serie de cercetări pe teren în vederea urmăririi graniței romane din nordul provinciei Dacia Porolissensis; cu această ocazie a străbătut o zonă mai largă, iar rezultatele acestor investigații le comunică sub titlul *Contribuții la topografia arheologică a văii Someșului (în sectorul Vad-Surdac)* (p. 37—50) descoperiri din neolitic, epoca bronzului și a migrațiilor. Pentru arheologia preistorică mai amintim studiul colectiv, semnat de P. Georocanu, M. Georocanu și C. Lisovschi Cheleşanu, *Observații faunistice asupra mormintelor scitice din necropola de la Ozd* (p. 51—54).

În continuare, sînt prezentate alte două studii: unul legat de istoria Dobrogei, *Apeeductul antic de la Callatis* (p. 55—64), semnat de Constantin Scarlat; altul cu implicații în studiile de numismatică: *Efecte structurale-texturale la monedele antice obținute prin batere* (p. 65—70), de Eugen Stoicovici.

Deosebit de interesante ni s-au părut două articole privind epoca dacică. H. Daicoviciu și I. Glodariu prezintă *Puncte de reper pentru cronologia cetăților și așezărilor dacice din Munții Orăștiei* (p. 71—80). Autorii ajung la concluzia că fortăreața și așezarea civilă de la Costești sînt cele mai vechi (sfîrșitul secolului al II-lea sau începutul secolului I î. e. n.): din aceeași epocă ar putea fi nivelul inferior al zonei sacre de la Sarmizegetusa, o parte a așezării civile a acestei cetăți, precum și nivelurile inferioare de la Fețele Albe (poate și cetatea de la Piatra Roșie); începuturile fortăreței de la Sarmizegetusa sînt mai tîrzii. Un alt studiu semnează Jan Trynkowski (Varșovia): *Urmările demografice ale cuceririi Daciei de către romani* (p. 81—88) (articolul a apărut și în limba polonă în culegerea *Provincje rzymskie i ich znaczenie w ramach Imperium*, Ossolineum, 1976, p. 135—146). Observațiile profesorului polonez ni se par destul de judicioase. Arătînd pierderile suferite de populația Daciei printre bărbații capabili să poarte arme (vezi și Eutroplus, VIII, 6, 2), Jan Trynkowski subliniază continuitatea populației autohtone: „Arheologia a furnizat argumente care au rezolvat în mod definitiv această controversă. Elementele de cultură materială a dacilor care coexistă cu monumentele culturii romane de pe teritoriul provinciei Dacia constituie o dovadă arhi-

grăitoare în favoarea supraviețuirii populației autohtone" (p. 82—83). Autorul arată că populația autohtonă se compunea în special din femei și copii, în timp ce coloniștii erau reprezentați mai ales prin bărbați (coloniști veniți individual sau veterani). Căsătoriile mixte au grăbit procesul de romanizare.

Un număr important de articole sînt consacrate descoperirilor epigrafice. H. Daicoviciu și I. Piso publică *Inscripții din Sarmizegetusa* (p. 89—97) (inscripții din templul lui Liber Pater și un relief cu inscripție dedicat zeilor medicinei). În partea a II-a a contribuțiilor lui H. Wolff (Bonn), *Miscellanea Dacica* (p. 99—123), se fac o serie de discuții pe marginea inscripției de fundare a Coloniei Dacica (Ulpia Traiana Sarmizegetusa) (CIL, III, 1 443), precum și în legătură cu numele municipiului Drobeta (pe marginea inscripției CIL, III, 8 017). Mai amintim: L. Groza și V. Wollmann, *Două inscripții romane din zona Caransebeș* (p. 163—168); V. Moga, *Contribuții în legătură cu officina și produsele legulare ale legiunii XIII Gemina la Apulum* (p. 191—196); I. Mitrofan, *Vestigii din Napoca romană* (p. 197—203); D. Benea, *Officina militară de la Dierna (sec. III—IV e. n.)* (p. 205—214).

Pentru istoria economică a Daciei romane ne reține atenția articolul lui Dan Isac, *Helenius și Sacro de la Westerdorf. Considerații asupra unui vas de terra sigillata*

de la Orșova (p. 169—175), iar pentru istoria religiilor provinciei, cel al lui D. Isac și M. Bărbulescu, *Aleștări ale Parcelor pe teritoriul Daciei romane* (p. 177—189).

Deosebit de interesant este articolul lui N. Vlăsa, *Două noi piese paleocreștine din Transilvania* (p. 215—230) (un inel de aur cu inscripție, considerată creștină, de la Potaissa, și un intaglio de la Apulum).

Perioada prefeudală este prezentă în paginile revistei cu câteva contribuții: E. Iaroslavski, *Cuptoarele pentru redus minereul de fier de la Șoșdea, jud. Caraș-Severin* (p. 231—237) (secolul al IV-lea e. n.); G. Ferenczi și I. Ferenczi, *Săpături arheologice la Mugeni* (p. 239—255) (așezare din lunca Tîrnavei, jud. Harghita; trei perioade: epoca bronzului, secolele III—IV e. n. și secolele XI—XII); A. Bejan, *Un atelier metalurgic din sec. VI e. n. de la Drobeta-Turnu Severin* (p. 257—268) (piese descoperite în anul 1904 în turnul tîrziu, atribuit epocii lui Iustinian, aflate în patrimoniul Muzeului Banatului).

Paginile de recenzii, care încheie *Acta Musei Napocensis*, prezintă câteva lucrări de specialitate din țară și străinătate, cu o serie de observații și sugestii ce le ridică deasupra obișnuitelor prezentări de carte.

Constantin C. Petolescu